लोक सेवा आयोग

अप्राविधिक तर्फका न्याय, परराष्ट्र, प्रशासन, लेखापरीक्षण र संसद सेवा, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, नायव सुब्बा वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

एवं परीक्षा प्रणाली (योजना)

पाठ्यक्रमको रुपरेखाः– संयुक्त र एकीकृत परीक्षा प्रणाली (Integrated & Unified Examination System) को आधारमा निम्नानुसारको हुनेछ ।

भाग - १

लिखित परीक्षा (Written Examination) :

(क) प्रथम चरण (Stage - I) पूर्णाङ्क :– १००

(ख) द्वितीय चरण (Stage - II) पूर्णाङ्क :– २००

भाग - २

अन्तिम चरणको परीक्षा (Final Stage Examination) : पूर्णाङ्क :– ४०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

भाग - १ : लिखित परीक्षा (Written Examination) :

(क) प्रथम चरण (Stage - I) : प्रारम्भिक परीक्षा (Preliminary Examination) पूर्णाङ्क : १००

तालिका (१)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सामान्य बौद्धिक परीक्षण (General Knowledge & General Mental Ability Test)	१००	४५	वस्तुगत (Objective): बहुवैकल्पिक प्रश्न (Multiple Choice Questions)	५० प्रश्न x २ अङ्क	४५ मिनेट

भाग - १ : लिखित परीक्षा (Written Examination) :

(ख) द्वितीय चरण (Stage - II) : मूल परीक्षा (Main Examination) पूर्णाङ्क : २००

तालिका (२)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उतीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या X अङ्क	समय
द्वितीय	समसामयिक अध्ययन र सार्वजनिक सेवा व्यवस्थापन (Contemporary Studies & Public Service Management)	१००	४०	विषयगत (Subjective): छोटो र लामो उत्तर (Short &Long Answers)	१४ प्रश्न x ५ अङ्क ३ प्रश्न x १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
तृतीय	सेवा-समूह सम्बन्धी (Service-Group related subject)	१००	४०	विषयगत (Subjective): छोटो र लामो उत्तर (Short &Long Answers)	सम्बन्धित पाठ्यवस्तुमा दिइए अनुसार	२ घण्टा ३० मिनेट

भाग - २

अन्तिम चरणको परीक्षा (Final Stage Examination) : पूर्णाङ्क :– ४०

तालिका (३)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
कम्प्यूटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)	१५ मिनेट
अन्तर्वार्ता(Interview)	३०	मौखिक (Oral)	

द्रष्टव्य :

१. यो पाठ्यक्रम योजनालाई संयुक्त र एकीकृत परीक्षा प्रणालीको आधारमा अप्राविधिक (न्याय, परराष्ट्र, प्रशासन, लेखापरीक्षण र संसद) सेवाका सबै समुहको लागि लिखित परीक्षा (प्रथम चरण र द्वितीय चरण) तथा अन्तिम चरणको परीक्षा गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

२. माथि तालिका (१), (२) र (३) मा दिईएको अनुसारको परीक्षा माथि उल्लिखित सबै सेवाका सबै समुहको लागि अनिवार्य हुनेछ ।

३. माथि उल्लिखित सेवाका सबै समुहको लागि प्रथम र द्वितीय पत्र/विषयको विषयवस्तु एउटै (Common) र अनिवार्य हुनेछ । तर तृतीय पत्र सेवा समूह सम्बन्धी विषय सेवा समूह अनुसार फरक फरक हुनेछ ।

४. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ । तर परराष्ट्र सेवाको तृतीय पत्र अंग्रेजी भाषा र कूटनैतिक विषयको परीक्षाको माध्यम भाषा अंग्रेजी मात्र हुनेछ ।

५. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।

६. बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

७. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।

८. विषयगत प्रश्नका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । उम्मेदवारले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।

९. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधनभई हटाईएका वा थप गरी संशोधनभई) कायम रहेकालाई यस पाठ्क्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।

१०. **लिखित परीक्षाको प्रथम चरण (Stage -I) मा प्रारम्भिक परीक्षा (Preliminary Examination) हुनेछ । यस प्रारम्भिक परीक्षालाई छनोट परीक्षा (Screening Test) को रुपमा मात्र लिई यस परीक्षाको प्राप्ताङ्कलाई मूल परीक्षाको अङ्कमा समावेश गरिने छैन । यस परीक्षाको उतीर्णाङ्क पूर्णाङ्कको ४५ (पैंतालिस) प्रतिशत अर्थात ४५ अङ्क हुनेछ ।**

११. लिखित परीक्षाको प्रथम चरण (Stage -I) को परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारलाई मात्र लिखित परीक्षाको द्वितीय चरण (Stage -II) को मूल परीक्षा (Main Examination) मा सम्मिलित गराइनेछ ।

१२. लिखित परीक्षाको द्वितीय चरण (Stage -II) को मूल परीक्षामा छनोट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र अन्तिम चरणको परीक्षा (Final Stage Examination) मा सम्मिलित गराइनेछ ।

१३. द्वितीय चरणको मूल परीक्षा र अन्तिम चरणको परीक्षाको कुल अङ्क योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।

१४. उल्लिखित परीक्षा योजना लागू भएपछि यो भन्दा अगाडिको परीक्षा योजना खारेज हुनेछ ।

१५. पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : - **२०८१/०३/२०** **(आ.व. २०८१/८२ को विज्ञापन देखि लागू हुने ।)**

प्रथमपत्र :-

सामान्य ज्ञान र सामान्य बौद्धिक परीक्षण

१. सामान्य ज्ञान ३० प्रश्न × २ अङ्क = ६० अङ्क

१.१ ब्रह्माण्ड सम्बन्धी जानकारी

१.१.१ सौर्यमण्डलः सूर्य, ग्रह, उपग्रह, शिशुग्रह, उल्का, धूमकेतु/पुच्छ्रे ताराहरु

१.१.२ पृथ्वीः परिचय, उत्पत्ति र गति

१.२ विश्वको भूगोल - महादेश, महासागर, ध्रुव, अक्षांश, देशान्तर, अन्तर्राष्ट्रिय तिथि रेखा, समय, दूरी, पर्वतश्रृंखला, मरुभूमि, भूकम्प, ज्वालामुखी, नदी, हिमनदी, ताल, हिमताल, जलवायु, व्यापारिक वायू, मनसुन

१.३ नेपालको भूगोल

१.३.१ धरातलीय स्वरुपको किसिम, विशेषताहरू

१.३.२ प्राकृतिक स्रोतहरू : किसिम, उपलब्धि र वर्तमान अवस्था

१.३.३ भौगोलिक विविधता र जनजीवन

१.३.४ नेपालमा पाईने हावापानीको किसिम र विशेषता, हावापानीको विविधताबाट उत्पन्न भएका आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलाप र जिविकोपार्जनमा विविधता

१.४ विश्वको इतिहास - म्याग्नाकार्टा, औद्योगिक क्रान्ति, फ्रान्सको राज्यक्रान्ति, अमेरिकी स्वतन्त्रता सङ्ग्राम, रुसी/अक्टोवर क्रान्ति, प्रथम र द्वितीय विश्वयुद्ध तथा भारतीय स्वतन्त्रता सङ्ग्राम; घटना, कारण र परिणामहरू

१.५ नेपालको इतिहास (प्राचीन कालदेखि हालसम्म)

१.५.१ किराँतकाल, लिच्छविकाल र मध्यकाल; सामाजिक, आर्थिक एवं राजनीतिक अवस्था

१.५.२ आधुनिक इतिहास; राजनीतिक घटनाक्रम, कारण र परिणामहरू

१.६ नेपालको सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था

१.६.१ प्रथा, परम्परा, मूल्य र मान्यता, धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, कला, साहित्य, संगीत

१.६.२ सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता र महत्व

१.७ नेपालको आर्थिक अवस्थाः विकासका पूर्वाधारहरू(कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत) र विकास योजना

१.८ विज्ञान प्रविधि र स्वास्थ्यः निम्नलिखित विषयमा सामान्य जानकारी

१.८.१ विज्ञान प्रविधिको विकासबाट मानव जीवनमा परेको प्रत्यक्ष प्रभाव

१.८.२ जैविक प्रविधि, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र वैकल्पिक उर्जा

१.८.३ क्रमविकाश र वंशाणु, स्वास्थ्य, रोग, खोप, खाद्य, पोषण, सरसफाई

१.८.४ दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने वस्तुहरू साबुन, प्लाष्टिक, रेसा, काँच, मल र किटनाशक औषधी

१.९ पारिस्थितिक पद्धति र वातावरण

१.९.१ पारिस्थितिक पद्धतिको परिचय र प्रकार तथा जीव भू-रासायनिक चक्र

१.९.२ दिगो विकास, जैविक विविधता, दुर्लभ पशुपन्छी र वनस्पतिहरु, विश्वव्यापी उष्णता, जलवायु परिवर्तन, हरितगृह प्रभाव, ओजोन विनास, वातावरण, प्रदुषण, जनसंख्या, शहरीकरण, बसोवास (बँसाईसराई)

१.१० अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा संघ/संस्था

१.१०.१ नेपालका छिमेकी देशहरू, तथा बेलायत, अमेरिका, जापान आदिसँगको सम्बन्ध

१.१०.२ संयुक्त राष्ट्रसंघः अङ्ग, विशिष्टीकृत संस्था र गतिविधिहरू

१.१०.३ क्षेत्रीय संगठनः सार्क, बिमस्टेक, आसियान, युरोपियन संघ

१.११ राष्ट्रिय र अर्न्तराष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक, खेलकूद, पुस्तक, पुरस्कार, कला, साहित्य, संगीत लगायत समसामयिक घटना तथा नविनतम गतिविधिहरू र महत्वपूर्ण व्यक्तित्व तथा विचारकहरू सम्बन्धी जानकारी

२. सामान्य बौद्धिक परिक्षण **२० प्रश्न × २ अङ्क =४० अङ्क**

२.१ **शाव्दिक तार्किक परीक्षणः**
बोध, शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरुपता, वर्गीकरण, कोडिङ- डिकोडिङ, छोडिएका अक्षर/संकेत मिलाउने, दिशा र दुरी ज्ञान परीक्षण, तार्किक विश्लेषण, श्रेणीक्रम (पंक्तिक्रम), भनाई र कारण, आगमन, निगमन, कार्य/अवस्थाको सिलसिला ।

२.२ **मात्रात्मक (संख्यात्मक वा अंक सम्बन्धी) तार्किक परीक्षणः**
अनुक्रम (श्रेणीक्रम), समरुपता, वर्गीकरण, कोडिङ, छोडिएका संख्या (अक्षर/संकेत) मिलाउने, साझा गुण, मेट्रिक्स, तथ्यांक व्याख्या, तथ्यांक जाँच (रुजु), अंकगणितीय तर्क /क्रिया सम्बन्धी,प्रतिशत, भिन्न, दशमलव, अनुपात, औसत, नाफा, नोक्सान, मिति/पात्रो, समय र काम ।

२.३ **अशाब्दिक तार्किक परीक्षणः**
अनुक्रम, समरुपता, एकरुपता, वर्गीकरण, तार्किक चित्रात्मक विश्लेषण, भेन चित्र, मेट्रिक्स चित्र, त्रिभुज र वर्गहरुको रचना, चित्र वा आकृति बनावट र विश्लेषण, विन्दु स्थान/स्थिति, पानीमा देखिने आकृति, ऐनामा देखिने आकृति, अन्तर्निहित आकृति, चित्रको स्थानान्तरण ।

समाप्त

प्रथमपत्र सामान्य ज्ञान र सामान्य बौद्धिक परीक्षण विषयका पाठ्यक्रमका एकाईहरूबाट सोधिने प्रश्नहरुको संख्या निम्नानुसार हुनेछ । सामान्य ज्ञानमा यथासम्भव क्रमशः Level I का ६० प्रतिशत र Level II का ४० प्रतिशत प्रश्नहरू सोधिनेछ ।

प्रथमपत्र	**सामान्य ज्ञान**											**सामान्य बौद्धिक परीक्षण**		
अङ्कभार	६०											४०		
एकाइ	१.१	१.२	१.३	१.४	१.५	१.६	१.७	१.८	१.९	१.१०	१.११	२.१	२.२	२.३
प्रश्न संख्या	1	2	4	1	2	4	3	3	3	2	5	6	8	6
जम्मा प्रश्न	(Level I = 18र Level II = 12) जम्मा30											20		

Level I Questions
(चार विकल्पमात्र भएका सामान्य बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू)

Level II Questions
(चार भन्दा विकल्प बढि विकल्प हुन सक्ने तर चार विकल्पमात्र प्रदान गरिएका बहुवैकल्पिक स्वरुपका तर ठिक-बेठिक, जोडा मिलाउने, खालि ठाउँ भर्ने, कारण र प्रभाव सम्बन्ध प्रश्नहरू, नमिल्दो छुट्ट्याउने प्रश्नहरू)

(In English)

PAPER I: - General Knowledge &General Mental Ability Test

1. General Knowledge 60 Marks

1.1 General information about the universe.
- 1.1.1 The solar system: sun, planets, satellites, asteroids, meteors, comets
- 1.1.2 The earth: introduction, origin and motion of the earth.

1.2 Geography of World - continent, ocean, pole, latitude, longitude, international date line, time, distance, mountains, deserts, earthquake, volcano, rivers, glaciers, lakes, climate, trade winds, monsoon.

1.3 Geography of Nepal
- 1.3.1 Types and characteristics of physical features.
- 1.3.2 Natural resources: types, achievement and existing scenario.
- 1.3.3 Diversified geographical features and life.
- 1.3.4 Types and characteristics climate of Nepal. Socio-economic activities and diversity in livelihood due to diversified climate.

1.4 History of the World - Magna Carta, Industrial revolution, French revolution, American war of independence, Russian/October revolution, First and Second World wars and Indian movement for independence; events, causes and effects.

1.5 History of Nepal (From ancient period till now)
- 1.5.1 Social, economic and political conditions of Kiranti Period, Lichhavi Period and Malla Period.
- 1.5.2 Modern history of Nepal notable political events, causes and consequences.

1.6 Social and cultural aspects of Nepal
- 1.6.1 Customs, traditions, norms, values, religions, ethnicity, languages, cultures, arts, literature, music
- 1.6.2 Type, characteristics and importance of cultural heritages.

1.7 Economic status of Nepal: Infrastructures of development (agriculture, industry, trade, tourism, transportation, communication, health, electricity) and development planning

1.8 Health, science and technology: General information about
- 1.8.1 Direct impact of science and technology development in human life.
- 1.8.2 Alternative energy, information communication technology and biotechnology.
- 1.8.3 Evolution and heredity, health, diseases, vaccines, food, nutrition and sanitation.
- 1.8.4 Materials used in daily life including soap, plastics, fibre, glass, fertilizers, insecticides / pesticides.

1.9 Ecosystem and environment
- 1.9.1 Introduction and type of ecosystem, and bio-geo chemical cycle.
- 1.9.2 Sustainable development, bio-diversity, rare flora and fauna, global warming, climate change, green house effect, depletion of ozone, environment, pollution, population, urbanization, settlement (migration).

1.10 International affairs and institutions
- 1.10.1 Relations of Nepal with neighboring countries and other countries including Britain, America, Japan, etc.
- 1.10.2 United Nations: bodies, specialized agencies and activities of the UNO.
- 1.10.3 Regional organizations: the SAARC, BIMSTEC, ASEAN, EU.

1.11 Information on current affairs and events including political, social, economic, scientific, cultural, sports, books, prizes, arts, literature, music of national and international importance, and noted personalities and thinkers.

2. General Mental Ability Test (GMAT) 40 Marks

2.1 **Verbal Reasoning Test:**

Comprehension, vocabulary, series, analogy,classification, coding-decoding, insert the missing character, direction and distance sense test, logical reasoning, ranking order, assertion and reason, induction, deduction, courses of action.

2.2 **Quantitative (Numerical) Reasoning Test**

Series/sequence, analogy, classification, coding, insert themissing character, common property, matrices, data interpretation, data checking, arithmetical reasoning /operation, percentage, fraction, decimal, ratio, average, loss, profit, date/calendar, time and work.

2.3 **Non-verbal Reasoning Test:**

Series, analogy, symmetry, classification, analytical reasoning, Venn diagrams, figure matrix, construction of squaresand triangles, figure formation and analysis, dot situation, water images, mirror images, embedded figures, transposition of figures.

प्रथम पत्रः सामान्य ज्ञानका नमुनाप्रश्नहरु

(Paper I: Sample Questions of General knowledge)

Level I Questions

1. कुनै ठाँउको स्थानीय समय 06:00 a.m. हुँदा ग्रीनवीच मध्यान्ह समय (GMT) 02:00a.m. छ भने त्यस ठाँउको देशान्तर (longitude) कति हुन्छ ?
   The local time of a place is 06:00 a.m., when the Greenwich Mean Time (GMT) is 02:00 a.m. What isthe longitude of the place?
   A) 60° W   B) 60°E
   C) 60° N   D) 60° S

2. निम्नलिखित कथनहरु मध्ये कुन कथन ठीक **होइन,** छान्नुहोस् ।
   A) म्याग्नाकार्टालाई मानवअधिकार विकासको प्राचीन दस्तावेज मानिन्छ ।
   B) औद्योगिक क्रान्तिको सुरुवात इटालीबाट भएको थियो ।
   C) फ्रान्सको राज्यक्रान्तिलाई बौद्धिक क्रान्ति पनि भनिन्छ ।
   D) भारतीय स्वतन्त्रता आन्दोलनमा सन् १९१९-१९४७ सम्मको अवधिलाई गान्धी युग भनेर पनि चिनिन्छ ।
   Which of the following statements is **NOT**correct?
   A) The Magna Carta is considered to be the ancient document of the development of human rights.
   B) The Industrial Revolution commenced from Italy.
   C) The French Revolution is also called the Intellectual Revolution.
   D) The period of 1919-1947 A.D. is also known as the Gandhi Era in the Indian freedom movement.

Level IIQuestions

3. भगवान बुद्धले निम्नलिखित चार आर्य सत्य प्रचार गरेका थिए । ती चार आर्य सत्यलाई तल दिईएको कोड प्रयोग गरी सहि क्रममा राख्नुहोस् ।
   Lord Buddha had preached the following four noble truths. Putthem in correct order using the code given below.
   1. संसारमा दुःख छ वा संसार नै दुःख हो ।(There is suffering.)
   2. दुःखको निरोध हुन्छ वा दुःख रोक्न सकिन्छ ।(There is cessation of suffering.)
   3. दुःख निरोधको लागि एक प्रमुख मार्ग/उपाय छ ।(There is a path leading to the cessation of suffering.)
   4. दुःखको कारण छ । (There is cause of suffering.)

   A) 1- 2 - 3 - 4   B) 1- 4 - 2 – 3   C) 4- 1 - 3 - 2   D) 1- 2 - 4 - 3

4. समूह I र II मा जोडा मिलाउनुहोस् र कोडबाट सही उत्तर छान्नुहोस् ।
   Match Group I and Group II and choose the correct answer from the codes.

समूह (Group) I	**समूह (Group) II**
a)एसिया (Asia)	1.नयाँ संसार(New World)
b)युरोप (Europe)	2.विषमताको महादेश(Continent of Extremes)
c) उत्तर अमेरिका (North America)	3.सबैभन्दा सानो महादेश(Smallest Continent)
d) अष्ट्रेलिया (Australia)	4.प्रायद्वीपहरूको पनि प्रायद्वीप (Peninsula of Peninsulas)

कोड(Code)	a	b	c	d
A)	2	4	1	3
B)	2	1	3	4
C)	4	1	2	3
D)	1	2	3	4

5. समूह I र समूह II मा जोडा मिलाउनुहोस् र कोडबाट सही उत्तर छान्नुहोस् ।
Match Group I and Group II and choose the correct answer from the codes.

समूह(Group)I	समूह(Group)II
a) नेपालको श्रीलंका(Sri Lanka of Nepal)	1)दैलेखको दुल्लु(Dullu of Dailekh)
b) ज्वालामुखीको चिन्ह(Trace of Volcano)	2)कोशीटप्पु(Koshi Tappu)
c) स्वर्गद्वारी तीर्थस्थल(Swargadwari Pilgrimage)	3)मुस्ताङ(Mustang)
d) नेपालको मरुभूमि(Desert of Nepal)	4)प्युठान(Pyuthan)

कोड(Code)
A)a-2, b-4, c-3, d-1 B) a-2, b-1, c-4, d-3
C) a-3, b-4, c-1, d-2 D) a-4, b-3, c-2, d-1

सामान्य बौद्धिक परीक्षणका नमुना प्रश्नहरु(Sample Questions of General Mental Ability Test)

1. I, II, III, IV रV हरु मध्ये प्रत्येकको फरक फरक उचाई छ । II, V भन्दा मात्र अग्लो छ । III, I भन्दा होचो तर IV भन्दा अग्लो छ भने तीनीहरु मध्ये तेस्रो अग्लो को छ ?
Among I, II, III, IV and V, each has a different height. II is taller than only V. III is shorter than I but taller than IV. Who is third tallest among them?
A) III B) IV C) II D) Data inadequate (जानकारी अपूर्ण)
2. दिईएको क्रम/श्रेणीमा प्रश्नचिन्ह (?) राखिएको ठाउँमा के हुन्छ ?
What will come at place of question mark (?) of the following series?
i) *BA, ED, JI, ?, ZY*
A) *OP* B) *PO* C) *PQ* D) *QP*
ii) *1, 1, 4, 8, 9, (?), 16, 64*
A) *12* B) *24* C) *25* D) *27*
3. दिइएका विकल्पहरु मध्येबाट छोडिएका संख्या पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the missing number from the given response.
i)

1	7	9
2	14	?
3	105	117

A)28 B)18 C)16 D)12
4. कुनै एक निश्चित कोड भाषामा MEDIUM लाई NDEHVL लेखिन्छ । त्यो कोड भाषामा MIDDLE लाई कसरी लेखिन्छ ?
In a certain code language MEDIUM is written NDEHVL. How is MIDDLE written in that code?
A)NHEEMD B) NHECMD C) NHCEMD D) NHEEKD
5. तीन व्यक्तिहरु एकसाथ हिड्न शूरु गर्दछन् र तीनीहरुको पाईलाको नाप क्रमशः 30 cm, 35 cm र 36 cm छ । प्रत्येक व्यक्तिहरुले पूर्ण पाइलाहरुमा समान दुरी पार गर्न कति न्यूनतम दुरी हिड्नु पर्छ ?
Three persons start walking together and their steps measure 30 cm, 35 cm and 36 cm respectively. What is the minimum distance each should walk so that each can cover the same distance in complete steps?
A) 6 m 30 cm B) 12 m 60 cm C) 18 m 90 cm D) 3 m 15 cm

6. तल दिइएको चित्रमा त्रिभुजहरुको(Triangles) कुल संख्या कति छ ?
What is the number of Triangles in the figure given below?

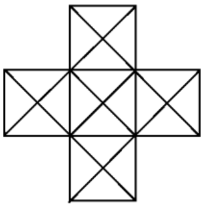

A)52 B)54 C)56 D)58

7. तल उल्लिखित प्रश्नको पहिलो लहरमा बायाँ देखि दायाँ सचित्र कोठाहरु निश्चित नियम अनुसार क्रमबद्ध रुपमा रहेका छन् । यसै नियम अनुसार दोस्रो लहरको कुन चित्रले पहिलो लहरको प्रश्न चिन्ह (?) भएको चित्रलाई प्रतिस्थापन गर्छ सो पत्ता लगाउनु होस् ?
The elements of first line figures below are changing with a certain rule as we observe them from left to right. According to this rule, which of the following second line figure would replace the question mark (?) figure in the first line if the changes were continued with the rule?

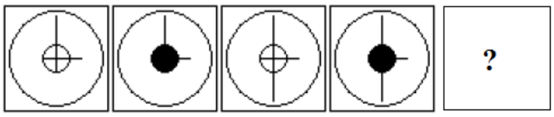

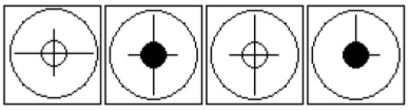

A B C D

8. कुनै लाईन/लहरमा राम अगाडिबाट बीसौं स्थानमा छ तथा श्याम पछाडिबाट एकतीसौं स्थानमा छ। जबकि राम र श्यामको ठीक बीचमा कृष्ण छ। यदि श्याम भन्दा अगाडि लाईन/लहरमा राम छ र त्यस लाईन/लहरमा जम्मा 66 जना व्यक्तिहरु छन भने राम र कृष्णको बीचमा कति जना व्यक्तिहरु छन् ?
In a queue, Ram is twentieth position from the front and Shyam is thirty-first position from the end, while Krishna is exactly in between Ram and Shyam. If Ram is ahead of Shyam and there are 66 persons in the queue, how many persons are there between Ram and Krishna?
A)15 B) 14 C) 8 D) 7

9. दिईएको मेट्रिक्स पुरा गर्नुहोस । Complete the given matrix.

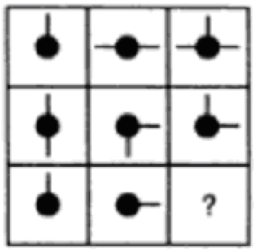

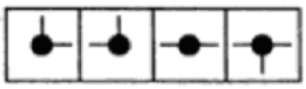

A B C D

10. सात (7)विषयहरुको अङ्कको औसत साठ्ठी (60)छ । यदि अगाडिका चार (4) विषयहरुको अङ्कको औसत त्रिसठ्ठी (63) र पछाडिका चार (4)विषयहरुको अङ्कको औसत पचपन्न (55)छ भने चौथो विषयको अङ्क कति छ ?The average of marks of 7 papers is 60. The average of marks of the first 4 papers is 63 and the average of marks of the last 4 papers is 55. What are the marks of the fourth paper?
A) 52 B) 59 C) 59.33 D) Data inadequate (जानकारी अपूर्ण)

विषयः- कम्प्यूटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

पाठ्यक्रमको उद्देश्यः-

आजको वैज्ञानिक युगमा दैनिक जीवनमा आइपर्ने व्यावहारिक समस्या समाधानका लागि सूचना र संचार प्रविधिसँग परिचित र न्यूनतम ज्ञान, सीप र धारणा भएकोव्यक्ति हुन अपरिहार्यता रहेको छ । तसर्थ देश विकासको मेरुदण्डको रुपमा रहेको निजामती कर्मचारी छनौट गर्दा आधारभूत कम्प्यूटर ज्ञान र सीप भएको व्यक्ति छनौट गर्नु उपयुक्त हुन्छ । त्यसमा नायव सुब्बा पदमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई कम्प्यूटर सम्बन्धी गर्नुपर्ने सामान्य समस्याहरु हल गर्ने क्षमता हुन अनिवार्य देखिन्छ । त्यसैले अप्राविधिक तर्फका न्याय, परराष्ट्र, प्रशासन, लेखापरीक्षण र संसद सेवा, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, नायव सुब्बा वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको द्वितीय चरणमा कम्प्यूटर सीप परिक्षण प्रयोगात्मक परीक्षा समावेस गरिएको हो ।

प्रयोगात्मक परीक्षा योजना (Practical Examination Scheme)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	विषयवस्तु शिषक	अङ्क	समय
कम्प्यूटर सीप परिक्षण (Computer Skill Test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)	Devanagari Typing	२.५अङ्क	५ मिनेट
			English Typing	२.५अङ्क	५ मिनेट
			Windows basic and Word processing	५ अङ्क	५ मिनेट

Contents

1. Windows basic

- Introduction to Graphical User Interface
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements - Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin, etc.
- Concept of files and folders
- Searching files and folders

2. Word processing

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Devanagari and English
- Text formatting (font, size, color, underline, italic, bold, etc) and paragraph formatting (alignment, indentation, spacing)
- Inserting header, footer, page number
- Page setting (margin, page size, orientation), previewing and printing of documents

-----

अंग्रेजी वा देवनागरी Typing Skill Testको लागि निर्देशन:-

1. देवनागरी Typing Skill Test को लागि १५० शब्दहरुको एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

	शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अंक
	५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अंक
	५ वा सो भन्दा बढी र ७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अंक
	७.५ वा सो भन्दा बढी र १० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अंक
	१० वा सो भन्दा बढी र १२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अंक
	१२.५ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अंक
	१५ वा सो भन्दा बढी र १७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अंक
	१७.५ वा सो भन्दा बढी र २० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अंक
	२० वा सो भन्दा बढी र २२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अंक
	२२.५ वा सोभन्दा बढी र २५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अंक
	२५ वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अंक

2. English Typing Skill Test को लागि २०० शब्दहरुको एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

	शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अंक
	६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अंक
	६ वा सो भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अंक
	९ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अंक
	१२ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अंक
	१५ वा सो भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अंक
	१८ वा सो भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अंक
	२१ वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अंक
	२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अंक
	२७ वा सोभन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अंक
	३० वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अंक

3. अंग्रेजी वा देवनागरी Typing मा दिइएको Text लाई आधार मानी टाइप गरेको Text सँग भिडाई चेक गरिनेछ। दिइएको अंग्रेजी वा देवनागरी Text मा उल्लेखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरुले आफ्नो Text मा Punctuation टाइप नगरेको पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिने छैन। तत्पश्चात निम्न Formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct words/minute) निकालिनेछ।

Formula:

$$\text{शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct words/minute)} = \frac{(\text{Total words typed} - \text{Wrong words})}{5}$$

लोक सेवा आयोग

अप्राविधिक तर्फका न्याय, परराष्ट्र, प्रशासन, लेखापरीक्षण र संसद सेवा, राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, नायव सुब्बा वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II) : -

समसामयिक अध्ययन र सार्वजनिक सेवा व्यवस्थापन
(Contemporary Studies & Public Service Management)

खण्ड (A) : 35 अङ्क Section (A) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

१. **नेपालको भौगोलिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था**

- १.१ भौगोलिक अवस्था/स्वरुप : किसिम र विशेषताहरू
- १.२ राजनीतिक भूगोल
- १.३ हावापानी र जलसम्पदा : स्थिति र महत्व
- १.४ वनसम्पदा : अवस्था र महत्व तथा वन विनाशका कारण र संरक्षणका उपायहरू
- १.५ प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी र संस्कृति
- १.६ आर्थिक विकासका पक्षहरु: कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, रोजगार र पूर्वाधार
- १.७ आर्थिक विकासका सम्वाहकहरु: सार्वजनिक क्षेत्र, निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्र
- १.८ योजनावद्ध विकासक्रम र चालु आवधिक योजनाको जानकारी
- १.९ जनसङ्ख्या व्यवस्थापन, शहरीकरण र बसाई सराई
- १.१० वातावरण व्यवस्थापन, जैविक विविधता, वातावरण प्रदूषण, जलवायु परिर्वतन र दिगो विकास
- १.११ ज्वलन्त विषयहरु: गरीबी, बेरोजगारी, जनस्वास्थ्य, खाद्य सुरक्षा, सामाजिक सुरक्षा, ऊर्जा संकट, सूचना प्रविधि र सामाजिक संजाल
- १.१२ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरु

खण्ड (B) : 35 अङ्क Section (B) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. **संवैधानिक व्यवस्था र सरकार**

- २.१ नेपालको संविधान :
  - २.१.१ नेपालको संविधानका मूलभूत विशेषताहरू
  - २.१.२ मौलिक हक र कर्तव्य, राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व
  - २.१.३ राज्यको संरचना र राज्य शक्तिको बाँडफाँड
  - २.१.४ कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका
- २.१ नेपालमा संघीयता, केन्द्रीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकार
- २.२ नागरिकहरुको दायित्व र कर्तव्य, नागरिक समाज र नागरिक चेतना/शिक्षा
- २.३ कानूनको अर्थ र महत्व
- २.४ कानूनका स्रोतहरु र नजीर
- २.५ कानूनी राज्यको अवधारणा र महत्व
- २.६ समावेशीकरण र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
- २.७ लोकतन्त्र र मानव अधिकार

२.८ सूचनाको हक र पारदर्शिता

२.९ विधुतीय सुशासन (E-governance)

२.१० सुशासन, सदाचार प्रवर्द्धन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

खण्ड (C) : 30 अङ्क **Section (C) : 30 Marks**	**४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क**
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

३. **सार्वजनिक सेवा संचालन एवं व्यवस्थापन**

३.१ कार्यालय व्यवस्थापन

३.१.१ कार्यालय र कार्यालय व्यवस्थापनको अवधारणा र महत्व

३.१.२ अभिलेख व्यवस्थापनको परिचय, उद्देश्य, आवश्यकता र महत्व

३.१.३ कार्यालयमा संचारको महत्व, प्रकार, माध्यम

३.१.४ कार्यालयमा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) को आवश्यकता र महत्व

३.२ लेखा प्रणाली र राजस्व प्रशासन

३.२.१ सरकारी लेखा प्रणाली र लेखापरीक्षण सम्बन्धी जानकारी

३.२.२ सरकारको आर्थिक कार्य प्रणालीको जानकारी

३.२.३ जिन्सी स्रेस्ता प्रणाली, राजश्व स्रेस्ता प्रणाली र धरौटी स्रेस्ता प्रणाली

३.२.४ राजस्व प्रशासन (कर, भंसार, अन्तःशुल्क) सम्बन्धी जानकारी

३.२.५ सरकारी बजेट सम्बन्धी जानकारी

३.३ निजामती सेवा

३.३.१ नेपालको निजामती सेवाको गठन, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू, सेवा सुविधा, आचरण, सजायँ र वृति विकास सम्बन्धी निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरू

३.३.२ निजामती सेवामा जनशक्ति योजना, विकास र व्यवस्थापन

३.३.३ प्रदेश र स्थानीय सेवा

३.४ सार्वजनिक सेवा प्रवाह

३.४.१ अर्थ र महत्व

३.४.२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका/माध्यमहरू

३.४.३ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवा प्रदायकको भूमिका र सेवाग्राहीको अधिकार तथा दायित्व

....

द्रष्टव्य : उल्लिखित विषयसँग सम्बन्धित संवैधानिक व्यवस्था र सम्बन्धित ऐन तथा नियमावलीका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नु पर्नेछ ।

तृतीय पत्र (Paper III) : सेवा समूह सम्वन्धी

(नेपाल प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह र नेपाल संसद सेवा, सामान्य प्रशासन समूहको लागि)

खण्ड (A) : 35 अङ्क Section (A) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

१. **कार्यालय संचालन र संगठनात्मक व्यवहार**

१.१ दर्ता, चलानी, फाइलिङ्ग, र पत्रव्यवहार
१.२ टिपणी, प्रस्ताव र प्रतिवेदन लेखन
१.३ जनसम्पर्क व्यवस्थापन
१.४ सेवाग्राही गुनासो व्यवस्थापन
१.५ बैठक व्यवस्थापन र निर्णय (माइन्यूट) लेखन
१.६ गोष्ठी, कार्यशाला र सेमिनार व्यवस्थापन
१.७ अभिलेख व्यवस्थापन
१.८ मासिक प्रगति/वार्षिक प्रगति सम्बन्धी व्यवस्थापन
१.९ जिन्सी स्रेस्ताको परिचय र महत्व
१.१० माग फाराम, खरिद आदेश, दाखिला रिपोर्ट र जिन्सी खाता सम्बन्धी जानकारी
१.११ कार्य विवरण र अधिकार प्रत्यायोजन
१.१२ कार्यालय निरीक्षण र अनुगमन
१.१३ प्रशासकीय कार्य फछ्र्यौट सम्बन्धी व्यवस्था
१.१४ संगठनात्मक मान्यता (Norm) र मर्यादा प्रणाली (Status System)

खण्ड (B) : 35 अङ्क Section (B) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. **प्रशासन तथा व्यवस्थापन**

२.१ सार्वजनिक प्रशासनको परिचय, उद्देश्य र कार्यहरू
२.२ सार्वजनिक प्रशासन र विकास प्रशासन
२.३ निजामती कर्मचारीको नियुक्ति, काज, सरुवा, बढुवा, बिदा, आचरण, अवकाश र विभागीय सजाय
२.४ संगठनको परिचय, उद्देश्य, स्वरुप र संगठनका आधारहरु
२.५ देहायका संगठनको परिचय तथा कार्यहरु
२.५.१ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
२.५.२ लोक सेवा आयोग
२.५.३ महालेखा परीक्षकको कार्यालय
२.५.४ प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
२.५.५ संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
२.५.६ संघीय संसद सचिवालय

२.६ व्यवस्थापनको परिचय, अवधारणा, उद्देश्य, क्षेत्र र कार्यहरू
२.७ नेतृत्व, निर्णय, उत्प्रेरणा र मनोवल
२.८ नियन्त्रण र समन्वयको आवश्यकता र महत्व
२.९ समूह गतिशिलता
२.१० संगठनात्मक परिवर्तन र विकास
२.११ समय व्यवस्थापनको महत्व

खण्ड (C) : 30 अङ्क Section (C) : 30 Marks	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

३. **सार्वजनिक सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था**

३.१ नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली
३.२ स्थानीय सरकार संचालन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.३ स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८
३.४ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४
३.५ सार्वजनिक खरिद र यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.६ सूचनाको हक तथा यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.७ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व तथा यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.८ विपत जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन तथा यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.९ सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण अवधारणा र अभ्यास तथा यस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
३.१० संघीय संसद सचिवालय सम्बन्धी ऐन, २०६४ र संघीय संसद सचिवालय कर्मचारी प्रशासन नियमावली, २०६५

द्रष्टव्य : उल्लिखित विषयसँग सम्बन्धित संवैधानिक व्यवस्था र सम्बन्धित ऐन तथा नियमावलीका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नु पर्नेछ ।

तृतीय पत्र (Paper III) : सेवा समूह सम्वन्धी
(नेपाल प्रशासन सेवा, लेखा समूह र लेखापरीक्षण सेवाको लागि)

खण्ड (A) : 30 अङ्क Section (A) : 30 Marks	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

१. आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी व्यबस्थापन

१.१ बजेट अनुमान, स्वीकृती र निकासा
१.२ खर्च लेखाङ्कन र प्रतिवेदन
१.३ सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (Public Sector Accounting Standard)
१.४ खाता सुची (Charts of account), एकल कोष खाता (TSA) र निकासा प्रणाली
१.५ दोहोरो लेखा प्रणाली, नगद र प्रोदभावी आधारित लेखाप्रणाली
१.६ लेखाफारम : गोश्वारा भौचर, बैंक नगदी कितावं, बजेट सिट, खर्चको फाटँवारी, पेश्की बाँकीको बिवरण, बैंक हिसाव विवरण, आर्थिक बिवरण सम्बन्धी जानकारी
१.७ लेखा प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार एवं आर्थिक अनुशासनमा लेखा प्रमुखको भुमिका

खण्ड (B) : 30 अङ्क Section (B) : 30 Marks	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धी जानकारी

२.१ सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापनको उद्देश्य र सिद्धान्त
२.२ खरिद कार्यको जिम्मेवारी र खरिद विधि
२.३ खरिद सम्झौता कार्यान्वयन
२.४ खरिद व्यवस्थापनमा आचरण सम्बन्धी व्यवस्था
२.५ खरिद कार्यको अनुगमन
२.६ सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

३. जिन्सी व्यवस्थापन

३.१ सरकारी सम्पत्तिको जिम्मा, लागत र संरक्षण
३.२ जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन कार्यान्वयन
३.३ बरबुझारथ व्यवस्था
३.४ लिलाम, मिन्हा र मर्मत संभार
३.५ बैदेशिक सहायतामा प्राप्त सामानको अभिलेख

४. राजस्व र धरौटी श्रेस्ता सम्बन्धीजानकारी

४.१ संचित कोष र यसको संचालन
४.२ राजस्व दाखिला र राजश्व लेखा
४.३ राजस्वको केन्द्रीय हिसाव
४.४ राजस्व व्यवस्थापन प्रणाली

४.५ धरौटी आम्दानी र लेखाङ्कन कार्यविधी
४.६ धरौटी सम्बन्धी व्यक्तिगत र गोश्वरा खाता
४.७ धरौटी सदस्याहा सम्बन्धी व्यवस्था

खण्ड (C) : 40 अङ्क Section (C) : 40 Marks	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३० अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

५. लेखा परीक्षण प्रणाली

५.१ लेखा परीक्षणको परीचय, उद्देश्य एवं आधारभूत सिद्धान्त
५.२ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र आन्तरिक लेखा परीक्षण
५.३ लेखा परीक्षण सम्बन्धमा महालेखा परीक्षकको काम कर्तव्य र अधिकार
५.४ नियमितता, बित्तिय र कार्यूमूलक लेखापरीक्षण सम्बन्धी जानकारी
५.५ लेखापरीक्षणका नविन अवधारणा : सूचना प्रविधि, वातावरणीय, विधि विज्ञान लेखापरीक्षण
५.६ जोखिममा आधारित लेखा परीक्षण र यसको कार्यान्वयन
५.७ सरकारी लेखापरीक्षण मान (Public Sector Auditing Standard)
५.८ बेरुजु, बेरुजु फछ्र्यौट र सम्परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था
५.९ संघ प्रदेश र स्थानीय तहको लेखापरीक्षण व्यवस्था
५.१० लेखापरीक्षण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाः ASOSAI र INTOSAI

६. लेखा तथा लेखा परीक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

६.१ नेपालको संविधान :
 ६.१.१ संघीय आर्थिक कार्य प्रणाली, प्रादेशिक आर्थिक कार्य प्रणाली र स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली
 ६.१.२ संघ प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक अधिकार
६.२ लेखापरीक्षण ऐन, २०७५
६.३ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
६.४ अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
६.५ आय कर ऐन, २०५८
६.६ मुल्य अभिबृद्धि कर ऐन, २०५२
६.७ स्थानीय सरकार संचालन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

द्रष्टव्य : उल्लिखित विषयसँग सम्बन्धित संवैधानिक व्यवस्था र सम्बन्धित ऐन तथा नियमावलीका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नु पर्नेछ ।

तृतीय पत्र (Paper III) : सेवा समूह सम्वन्धी
(नेपाल प्रशासन सेवा, राजश्व समूहको लागि)

खण्ड (A) : 35 अङ्क Section (A) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

१. **नेपालको अर्थ व्यवस्था**

१.१ नेपालको अर्थतन्त्रका विशेषताहरू

१.२ खुला बजार अर्थतन्त्र र नेपाल

१.३ नेपालको आर्थिक नीति, वित्त नीति (fiscal policy) र मौद्रिक नीति (monetary policy) सम्बन्धी जानकारी

१.४ नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन व्यवस्था

१.५ चालु आवधिक योजना बारे सामान्य जानकारी

१.६ कर (प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष कर) र गैरकर सम्बन्धी जानकारी

१.७ नेपालको वैदेशिक व्यापारको प्रवृत्ति

१.८ नेपालमा आन्तरिक ऋण व्यवस्थापन

१.९ वैदेशिक सहायता परिचालन

१.१० नेपालमा वैंक तथा वित्तीय संस्था सम्वन्धी जानकारी

खण्ड (B) : 35 अङ्क Section (B) : 35 Marks	५ प्रश्न × ५ अङ्क = २५ अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. **राजस्व प्रशासन सम्बन्धी र कानुनी व्यवस्था**

२.१ नेपालको संविधान :

२.१.१ संघीय आर्थिक कार्य प्रणाली, प्रादेशिक आर्थिक कार्य प्रणाली, स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली

२.१.२ संघ प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक अधिकार

२.२ वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँड

२.२.१ वित्तिय समानीकरण अनुदान, शसर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान

२.२.२ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कर तथा गैर करका अधिकार क्षेत्र र राजस्व बाँटफाँट सम्बन्धी व्यवस्था

२.३ संघीय कर कानुन सम्वन्धी व्यवस्था

२.३.१ भंसार ऐन, २०६४ र नियमावली, २०६५: भंसार जाँचपास प्रकृया, जाँचपास पछिको परीक्षण (Post Clearance Audit), मुद्दा र लिलाम सम्वन्धी

२.३.२ आयकर ऐन, २०५८ र नियमावली, २०५९: आय विवरण र कर निर्धारण, किस्तावन्दी र अग्रीम कर दाखिला, भुक्तानीमा कर कट्टी, कर बिवाद (प्रशासकिय पुनरावलोकन, पुनरावेदन) तथा कर बक्यौता असुली प्रकृया सम्वन्धी जानकारी

२.३.३ मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ र नियमावली, २०५३ः दर्ता, कर विवरण दाखिला, कर कट्टी, कर निर्धारण, कर फिर्ता, कर छुट (Tax Exempt) र शुन्य दर (Zero Rate) को सुविधा सम्वन्धी

२.३.४ अन्तः शुल्क ऐन, २०५८ र नियमावली, २०५९ः अन्तः शुल्क निर्धारण र असुली, स्वंय निष्कासन प्रणाली, भौतिक नियन्त्रण प्रणाली, इजाजत सम्बन्धी व्यवस्था

२.३.५ मदिरा ऐन, २०३१ र मदिरा नियमावली, २०३३ अन्तः शुल्क स्टीकर व्यवस्थापन

खण्ड (C) : 30 अङ्क **Section (C) : 30 Marks**	**४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क**
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

३. **राजस्व प्रशासन र वित्तीय क्षेत्र**

३.१ राजस्व प्रशासनको संगठन तथा संरचनात्मक व्यवस्था

३.१.१ अर्थ मन्त्रालय र मातहत निकायहरुको संगठन संरचना र कार्यहरू

३.१.२ राजस्व परिचालनमा सम्पत्ती शुद्धिकरण अनुसन्धान विभाग, राजस्व अनुसन्धान विभाग, महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको कार्य जिम्मेवारी र भूमिका

३.१.३ राजस्व समुह गठन तथा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था

३.२ राजस्व चुहावट नियन्त्रण

३.३ करदाता शिक्षाको वर्तमान अवस्था र आवश्यकता

३.४ आन्तरिक राजस्वको क्षेत्र, महत्व र संरचना

३.५ भंसार सुधार र व्यापार सहजिकरण

३.६ नेपालमा सार्वजनिक संस्थानको परीचय, व्यवस्थापन र राजस्वमा योगदान

३.७ नेपालमा गैर बैंकिङ्ग वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापन, नियमन र पूर्वाधार निर्माणमा स्रोत परिचालन

३.८ नेपालको पूँजीबजार, बीमा र सहकारी क्षेत्रको विकास र व्यवस्थापन

द्रष्टव्य : उल्लिखित विषयसँग सम्बन्धित संवैधानिक व्यवस्था र सम्बन्धित ऐन तथा नियमावलीका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नु पर्नेछ ।

तृतीय पत्र (Paper III) : सेवा समूह सम्वन्धी
(नेपाल न्याय सेवा, न्याय, कानून र सरकारी वकील समूहको लागि)

खण्ड (A) : 30 अङ्क Section (A) : 30 Marks	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

१. **कानून सम्बन्धी सामान्य जानकारी**

१.१ नेपालको न्यायिक विकासको सामान्य जानकारी

१.२ सारवान कानून र कार्यविधि कानूनको परिचय र भिन्नता

१.३ न्यायिक, अर्धन्यायिक र प्रशासकीय निकायको परिचय र भिन्नता

१.४ ऐन, नियम, विनियम र गठन आदेशको परिचय

१.५ कानून तर्जूमामा सम्बन्धी सामान्य जानकारी (ढाँचा र संरचना)

१.६ कानूनी रायको परिचय, कानूनी राय लिँदा दिँदा विचार गर्नु पर्ने कुराहरू

१.७ रिटको परिचय र प्रकारहरू

१.८ लिखित जवाफ तयार गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरू

१.९ राजपत्रको परिचय

१.१० नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली

खण्ड (B) : 40 अङ्क Section (B) : 40 Marks	६ प्रश्न × ५ अङ्क = ३० अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. **न्याय प्रशासन सम्बन्धी सामान्य जानकारी**

२.१ अदालतका तह र संरचना

२.२ संवैधानिक इजलासको परिचय र अधिकारक्षेत्र

२.३ अदालतको क्षेत्राधिकार (जिल्ला अदालत, उच्च अदालत र सर्वोच्च अदालत)

२.४ फिरादपत्र, प्रतिउत्तरपत्र र बयानमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू

२.५ हदम्याद, म्याद र तारिखको परिचय

२.६ लिखतमा पुर्‍याउनु पर्ने रीत, दर्ता र दरपीठ

२.७ वारिसनामा र सकारनामाको परिचय

२.८ प्रमाणको परिचय (मौखिक प्रमाण, लिखत प्रमाण र दशी प्रमाण)

२.९ साक्षीको वकपत्र (सोधपुछ, जिरह र पुनः सोधपुछ)

२.१० फैसलाको परिचय, ढाँचा र फैसलामा उल्लेख गर्नु पर्ने कुराहरू

२.११ थुनुवा पूर्जी र कैदी पूर्जी

२.१२ पुनरावेदन र दोहोर्‍याई पाउने निवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२.१३ अदालतका फाँटवाला एवम् इजलास सहायकको काम, कर्तव्य र अधिकार

२.१४ इजलासको मर्यादा र अनुशासन

२.१५ मुद्दा व्यवस्थापन (फरक मुद्दाको फरक व्यवस्थापन पद्धति)

२.१६ प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तको परिचय

२.१७ स्वच्छ सुनुवाइको सिद्धान्तको परिचय

२.१८ अदालतमा सूचना प्रविधिको प्रयोग

खण्ड (C) : 30 अङ्क **Section (C) : 30 Marks**	**४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क**
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

३. **अपराध अनुसन्धान र अभियोजन एवम् सरकारी वकील सम्बन्धी**

३.१ महान्यायाधिवक्तासम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था (नियुक्ति, योग्यता, काम, कर्तव्य र अधिकार)

३.२ मुख्य न्यायाधिवक्तासम्बन्धी व्यवस्था

३.३ सरकारी वकील कार्यालयको परिचय

३.४ विभिन्न तहका सरकारी वकीलको काम, कर्तव्य र अधिकार

३.५ सरकार वादी फौजदारी मुद्दाको कारवाही प्रक्रिया (जाहेरी दर्खास्त, पक्राउ पूर्जी, म्याद थप, बरामदी मुचुल्का, बयान, अनुसन्धानकर्ताको राय, अभियोगपत्र, प्रारम्भिक सुनुवाइ, दावीमा छुट, थुनछेकको आदेश र सो उपरको निवदेन)

३.६ रिटमा सरकारी पक्षको प्रतिनिधित्व र प्रतिरक्षा सम्बन्धी अबधारणा

३.७ मुलुकी देवानी संहिता र देवानी कार्यविधि संहिताका प्रमुख विशेषताहरू

३.८ मुलुकी अपराध संहिता, मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता र फौजदारी कसूर सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन ऐनका प्रमुख विशेषताहरू

३.९ अपराध पीडितको परिचय, बर्गीकरण र पीडितका अधिकार

३.१० कारागार तथा हिरासतमा रहेका कैदी बन्दीका अधिकार

द्रष्टव्य : उल्लिखित विषयसँग सम्बन्धित संवैधानिक व्यवस्था र सम्बन्धित ऐन तथा नियमावलीका बारेमा सामान्य जानकारी राख्नु पर्नेछ ।

तृतीय पत्र (Paper III) :- सेवा समूह सम्वन्धी
(नेपाल परराष्ट्र सेवाको लागि)
English Language & Diplomacy

Section (A) : 40 Marks	10 Questions × 2 Marks = 20 Marks
	2 Questions × 10 Marks = 20 Marks

Section (A) : 40 Marks

1. English Language

1.1 **Translation from Nepali into English** **(1×10 =10)**
A passage of about 100 words in Nepali (The passage will be related to some topic in international relations/international politics/ foreign policy/diplomacy).

1.2 **Communicative Grammar** **(5 ×2 = 10)**
- 1.2.1 Single words and make sentences (one each) (carrying 1 mark each)
- 1.2.2 Correction of two grammatical errors (carrying 1 mark each)
- 1.2.3 Write Synonym and antonym (one each) of given words and make sentences (carrying 1 mark each)
- 1.2.4 Write answers to two e-mail messages (carrying 1 mark each)
- 1.2.5 Answers to two telephone conversations (carrying 1 mark each)

1.3 **Comprehension** **(5 ×2 = 10)**
An English Passage of about 150 words will be given with 5 questions, each carrying 2 mark.

1.4 **Essay on one of the three topics on contemporary issues in about 200 words.** **(1×10 = 10)**

Section (B) : 30 Marks	4 Questions × 5 Marks = 20 Marks
	1 Question × 10 Marks = 10 Marks

2. Basic Knowledge of International Relations and Diplomacy
- 2.1 Meaning of International Relations
- 2.2 Scope of International Relations
- 2.3 Definition of Diplomacy
- 2.4 Nature and Functions of Diplomacy
- 2.5 Meaning of Soft Power and Soft Power Potentials of Nepal
- 2.6 Economic Diplomacy

3. Basic Knowledge of International Law and Treaties
- 3.1 Definition of State, Recognition of State and Government
- 3.2 Meaning of Sovereignty
- 3.3 Sources of International Law
- 3.4 Definition of Treaties

4. Nepal, United Nations and International Institutions
- 4.1 Principles and Purposes of the United Nations
- 4.2 Nepal's Role in the United Nations

4.3 Nepal andthe UN Peacekeeping
4.4 General Introduction to IMF, World Bank, ADB and AIIB
4.5 Introduction toWTO

5. Regional Cooperation

5.1 Nepal and SAARC
5.2 Brief introduction to:
  5.2.1 BIMSTEC
  5.2.2 Non-Aligned Movement (NAM)
  5.2.3 European Union (EU)
  5.2.4 ASEAN
  5.2.5 Group of 77
  5.2.6 Asia Cooperation Dialogue (ACD)
  5.2.7 Shanghai Cooperation Dialogue (SCO)

6. Least Developed and Landlocked Developing Countries

6.1 Definition of the Least Developed Countries (LDCs)
6.2 Problems of the Least Developed Countries (LDCs)
6.3 Rights of Landlocked Developing Countries (LLDCs)
6.4 Challenges of the Landlocked Developing Countries (LLDCs)

Section (C) : 30 Marks	4 Questions × 5 Marks = 20 Marks
	1 Question × 10 Marks = 10 Marks

7. Foreign Policy

7.1 Guiding Principle of Nepal's Foreign Policy
7.2 Determinants of Nepal's Foreign Policy and Elements of National Power
7.3 Role of the Foreign Ministry in Foreign Policy Implementation
7.4 National Interests of Nepal
7.5 Introduction to 'SagarmathaSambaad'

8. Diplomatic and Consular Functions

8.1 Functions of diplomatic and consular missions
8.2 Diplomatic Privileges and Immunities
8.3 Nature of consular services (passport, visa & attestation of documents)
8.4 Passports (MRTDs): Meaning, Generations, Types of MRTDs issued by Nepal
8.5 Introduction to Foreign Employment Cycle

9. Diplomatic Terminologies

9.1 Excellency, Plenipotentiary, Agrément, Attaché, Aide-Memoire, Embassy (Chancery/Residence), Consulate, Diplomatic Bag. Communiqué, Message, Letters of Credence, Letter of Recall, Note Verbale,Charge d' Affaires a.i., Honorary Consul, Diplomatic Corps, Protocol, Persona non Grata, Status Quo, Asylum, RSVP